

DẠY HỌC PHÉP CỘNG CÁC SỐ TRONG PHẠM VI 10.000 Ở LỚP 3 THEO HƯỚNG TỔ CHỨC CHO HỌC SINH TRẢI NGHIỆM, KHÁM PHÁ

○ TS. HOÀNG MAI LÊ* - ThS. NGUYỄN VĂN MINH**

1. Trong dạy học môn Toán ở tiểu học, giáo viên (GV) là người thiết kế các hoạt động dạy học (HDDH) để phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh (HS) trong học tập. Một trong những phương pháp dạy học nhằm tích cực hóa hoạt động (HD) nhận thức của HS đó là dạy học thông qua các HĐ trải nghiệm, khám phá. Dạy học thông qua HĐ trải nghiệm, khám phá là quá trình GV tổ chức (có thể tổ chức dạy học cho toàn lớp, theo nhóm nhỏ, cặp đôi hoặc từng HS) một chuỗi các HDDH theo 5 bước chủ yếu sau (3 bước đầu gọi là các HĐ cơ bản):

Bước 1: Gọi động cơ, tạo hứng thú cho HS. GV có thể thực hiện các HĐ dạy học chẳng hạn như: đặt câu hỏi, đố vui, kể chuyện, chơi trò chơi,... để khơi dậy sự tò mò, hứng thú của HS về chủ đề sẽ học, tạo không khí lớp học sôi nổi.

Bước 2: Tổ chức cho HS trải nghiệm. GV tổ chức các HDDH trải nghiệm gắn gũi với HS thông qua các tình huống có vấn đề chứa đựng những tri thức mới, HS sử dụng vốn kiến thức, kinh nghiệm đã có để giải quyết vấn đề.

Bước 3: Phân tích - khám phá - rút ra kiến thức mới. GV tổ chức cho HS học tập thông qua các câu hỏi phân tích, đánh giá, giúp các em lĩnh hội được các kiến thức toán học (khái niệm, định lí, công thức,...) nêu được các bước giải (nếu là một dạng toán mới). GV có thể sử dụng các hình thức dạy học khác nhau nhằm kích thích sự tìm tòi, khám phá của HS.

Bước 4. Thực hành. Để giúp HS nắm vững kiến thức cơ bản, giải được các bài tập theo đúng quy trình, tránh những sai lầm điển hình thường mắc phải trong quá trình giải toán, GV có thể tổ chức cho HS giải các dạng bài tập toán khác nhau (GV cần hướng dẫn, giúp HS giải đáp thắc mắc, khó khăn khi cần) với mức độ khó tăng dần, phù hợp với khả năng của các em (GV tiếp tục giúp các em giải quyết khó khăn bằng cách liên hệ lại với các quy tắc, công thức, thao tác cơ bản đã rút ra ở trên), sau đó làm các bài tập áp dụng.

Bước 5. Vận dụng. Để giúp HS củng cố và nắm vững kiến thức, biết vận dụng kiến thức đã học vào hoàn cảnh mới, đặc biệt trong những tình huống gắn với thực tiễn, GV có thể cho HS thực hành, vận dụng từng phần, từng đơn vị kiến thức cơ bản của nội dung bài học, khuyến khích HS diễn đạt theo ngôn ngữ, cách hiểu của mình để các em thấy được ý nghĩa của các tri thức toán học, từ đó khắc sâu và ghi nhớ kiến thức.

2. Tùy vào điều kiện cụ thể của từng trường, GV có thể tổ chức các HDDH thông qua các bước học tập của HS như: - Chuẩn bị tài liệu và đồ dùng học tập; đọc và viết tên bài học, mục tiêu của bài học vào vở; - HS thực hiện HD cá nhân hoặc theo nhóm để tự tìm tòi, phát hiện kiến thức mới. Khi kết thúc bài học, HS báo cáo với thầy/cô giáo về kết quả đã làm được; - Tham gia các HĐ thực hành: làm việc cá nhân; trao đổi với các bạn ngồi cùng bàn hoặc trao đổi theo nhóm (giúp nhau sửa chữa những bài làm còn sai sót); - Tự đánh giá (có sự giúp đỡ của thầy giáo/cô giáo) về mức độ hiểu bài của mình, phần nào cần ôn tập lại; - Vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn cuộc sống (tại gia đình và địa phương của các em).

Dưới đây, chúng tôi trình bày ví dụ minh họa về tiến trình tổ chức các HDDH bài: «*Phép cộng các số trong phạm vi 10 000*» (Toán 3; tr. 102) (trong 2 tiết học) nhằm giúp HS được trải nghiệm, khám phá và hình thành kiến thức mới.

Bài: PHÉP CỘNG CÁC SỐ
TRONG PHẠM VI 10.000

Mục tiêu: - HS biết cộng các số trong phạm vi 10 000 (bao gồm đặt tính và tính đúng), cộng nhầm các số tròn trăm, tròn nghìn có đến bốn chữ số; - HS biết giải các bài toán có lời văn bằng hai phép tính.

* Vụ Giáo dục tiểu học - Bộ Giáo dục và Đào tạo

** Trường Cao đẳng sư phạm Lào Cai

A. HD cơ bản (làm việc theo cặp)

1 a) Em và bạn hãy thực hiện các phép tính sau: $362 + 214$; $458 + 560$; $617 + 165$;

b) Các em hãy trao đổi với nhau về cách đặt tính và tính, chẳng hạn như:

Thực hiện đặt tính và tính: $362 + 214$

Đặt tính Tính: Thực hiện từ phải sang trái

$$\begin{array}{r} 362 \\ + 214 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} 362 \\ + 214 \\ \hline 576 \end{array}$$
 + 2 cộng 4 bằng 6, viết 6.
 + 6 cộng 1 bằng 7, viết 7.
 576 + 3 cộng 2 bằng 5, viết 5.

$362 + 214 = 576$

2 a) Em và bạn quan sát và đọc kĩ nội dung sau:

Thực hiện đặt tính rồi tính: $2736 + 3548$.

Đặt tính	Tính	
$\begin{array}{r} 2736 \\ + 3548 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 2736 \\ + 3548 \\ \hline 6284 \end{array}$	<ul style="list-style-type: none"> • 6 cộng 8 bằng 14, viết 4 nhớ 1. • 3 cộng 4 bằng 7, thêm 1 bằng 8, viết 8. • 7 cộng 5 bằng 12, viết 2 nhớ 1. • 2 cộng 3 bằng 5, thêm 1 bằng 6, viết 6.

Ta được: $2736 + 3548 = 6284$.

b) Hãy nhắc lại với bạn cách đặt tính và tính $2736 + 3548$.

3 a) Em và bạn cùng tính:

$\begin{array}{r} 4327 \\ + 2268 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 5475 \\ + 1806 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 3753 \\ + 719 \\ \hline \end{array}$
---	---	--

b) Em và bạn đổi vở, chữa bài giúp nhau.

4 a) Em và bạn đặt tính rồi tính: $4537 + 2715$; $5428 + 835$; $1743 + 3409$;

Báo cáo với thầy giáo/ cô giáo kết quả những việc các em đã làm.

b) Em và bạn đổi vở, chữa bài giúp nhau.

B. HD thực hành (làm việc cá nhân)

1) Tính nhẩm các phép tính sau:

a) $4000 + 1000$; b) $2000 + 5000$; c) $7000 + 3000$; d) $3000 + 700$;

2) Đặt tính rồi tính: $3845 + 4127$; $2576 + 5718$; $726 + 1456$;

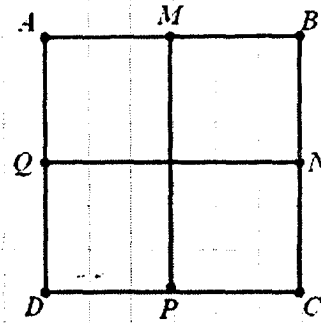
3 a) Em hãy đọc bài toán: Kho thứ nhất có 4165kg gạo, kho thứ hai có 3580kg gạo. Hỏi cả hai kho có bao nhiêu ki-lô-gam gạo?

b) Bài toán cho biết gì? Bài toán hỏi gì? Muốn tính cả hai kho có bao nhiêu ki-lô-gam gạo phải làm phép tính gì? Làm như thế nào?

c) Em giải bài toán vào vở.

4) Giải bài toán sau: Một cửa hàng ngày thứ nhất bán được 825l dầu, ngày thứ hai bán được số dầu gấp đôi ngày thứ nhất. Hỏi cả hai ngày cửa hàng đã bán được bao nhiêu lít dầu?

5) Nêu tên trung điểm mỗi cạnh của hình vuông ABCD.

Báo cáo với thầy giáo/ cô giáo kết quả những việc các em đã làm.

C. HD ứng dụng

Giải bài toán sau: Xe thứ nhất chở được 4.235kg gạo, xe thứ hai chở được 3.775kg gạo. Hỏi cả hai xe chở được bao nhiêu ki-lô-gam gạo?

Thầy giáo/ cô giáo nhận xét và ghi nhận kết quả học tập của HS.

Trên đây, chúng tôi giới thiệu một thử nghiệm dạy học trong mô hình trường tiểu học mới theo hướng tổ chức cho HS được trải nghiệm, khám phá để hình thành kiến thức mới, thực hành, luyện tập và biết ứng dụng kiến thức vào thực tiễn cuộc sống. □

Tài liệu tham khảo

1. Lê Tiến Thành - Hoàng Mai Lê. "Dạy học môn Toán ở tiểu học - Thực trạng và giải pháp". *Tạp chí Giáo dục*, số 269/2011.
2. Hoàng Mai Lê. "Dạy học bài toán về nhiều hơn ở lớp 2 theo hướng cho học sinh trải nghiệm, khám phá". Chuyên đề *Giáo dục tiểu học*, số 50/2011.
3. Đỗ Tiến Đạt. "Dạy học môn Toán ở tiểu học trên cơ sở tổ chức các hoạt động trải nghiệm, khám phá và phát hiện". Chuyên đề *Giáo dục tiểu học*, số 51/2011.
4. Nguyễn Đình Khuê - Hoàng Mai Lê. **Đổi mới dạy học môn Toán lớp 3 trên cơ sở chuẩn kiến thức, kĩ năng**. NXB Giáo dục Việt Nam, H. 2011.
5. Đỗ Đình Hoan (chủ biên). **Toán 3**. NXB Giáo dục, H. 2004.

SUMMARY

One of the teaching methods to activate learning activities is that teaching through experience and exploring activities. This article introduces an approach in teaching addition within 10,000 at grade 3 following the trend of organizing for pupils to experience and explore.